



Ymmärrätkö minua? Monikielisten lasten kielellisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Yhteenveto Adrienn Jalosen ja Suvi Ylösen koulutuksen sisällöistä

Tässä yhteenvedossa

- Kielen kehitys ja monikielisyys lapsuudessa
- Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa
- Monikielisten perheiden vanhempien tukeminen
- Kielitietoinen varhaiskasvatus
- Sanaston tukeminen ja laajentaminen
- Lastenkirjat suomen kielen opettelun tukena
- Toiminnallinen kielen oppiminen
- Kokemuksia kielitaidon tukemisesta

Kielen kehitys ja monikielisyys lapsuudessa

- Pienillä lapsilla on erinomainen kyky oppia kahta kieltä samanaikaisesti
- Lapset ovat pienestä lähtien kiinnostuneita ja tietoisia kielistä, ja osaavat sopeuttaa omaa puhettaan keskustelukumppanin käyttämän kielen mukaan kolmevuotiaasta lähtien
- Kielen ymmärtämistäidot kehittyvät puheen tuottamista nopeammin
- Esikouluikässä ja koulun alkaessa sanasto voi olla hieman suppeampi kuin yksikielisillä, mutta ero tasoittuu
- Kielen oppiminen on jatkuva prosessi ja herkkä muutoksille
- Kielenkehityksen pohjana perusturvallisuus; vuorovaikutuksella ja ympäristön tuella suuri merkitys
- Lapsen kerrontataitoja vahvistavat yhdessä lukeminen ja sanavaraston laajentaminen
- Yhteistyö vanhempien kanssa tärkeää: tarjotaan tietoja ja keinoja sekä vinkkejä kielen kehittymisen tukemiseen kotona

Monikielisyys

- Vahva äidinkielen osaaminen pohjana muiden kielten oppimiselle
- Monikielisyys voimavara
 - Lisää tarkkaavaisuutta
 - Tukee kielellistä tietoisuutta
 - Ei lisää kielenkehityksen ongelmia
- Monikielisyys ei ole itsestäänselvyys, oikein tuettuna lapselle luontainen tila
→ vaatii tukea ja vahvistusta
- Kielten väliset suhteet hierarkisia - toista kieltä käytetään enemmän/”paremmin”

Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa

- **Arvostus ja tuki** kaikkien lasten kieli- ja kulttuuri-identiteettejä kohtaan
- **Kielen kehityksen ja kielellisen tietoisuuden tukeminen** systemaattisesti
- Monikulttuurisuus vertaisryhmässä rikkaus ja mahdollisuus oppia uutta
- Tavoitteena että lapselle kehittyy kaksi tai useampi vahva kieli, mahdollisuus toimia yhteiskunnassa ja tulla osalliseksi
- Varhaiskasvatuksella **keskeinen rooli kotoutumisessa** – varhaiskasvatuksen ohjaava ja välittävä rooli
- **Ohjausta, tietoa ja valistusta** perheille
- Lapsen S2-suunnitelma työkaluna monikielisyyden tukemisessä
- Lukusilta → tietoa ja materiaalia kielen kehityksen tukemiseen

Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Keskeiset periaatteet

1. Hyväksyvä ja positiivinen asenne
2. Monikielisyys nähdään voimavarana
3. Lisätään kielellisen tukemisen keinoja
4. Tehdään ryhmän kaikki kielet näkyviksi
5. Otetaan ryhmän kaikki kielet käyttöön (kaikki kielet yhtä arvokkaita)
6. Lapsia ohjataan arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja
7. Kieli- ja kulttuuritietoisuus koskee kaikkia lapsia → kaikki hyötyvät eri kielten kuulemisesta

Monikielisten perheiden vanhempien tukeminen

Varhaiskasvatuksen rooli yhteistyön rakentamisessa:

- Luottamuksen ja yhteistyöhalun saavuttaminen
- Tasa-arvoinen vuoropuhelu, avoin tiedonvaihto
- Toisen ymmärtäminen
- Aktiivisuuden ja osallisuuden lisääminen
- Vanhemmuuden tukeminen monikulttuurisissa perheissä

Mahdollisia esteitä/haasteita:

- Kielitaidon puute/tulkkiressurssit
- Kulttuurin, yhteiskunnan ja varhaiskasvatusjärjestelmän tuntemuksen puute
- Tietotekniset taidot
- Viestintätaidot
- Huoli lapsesta
- Liian paljon informaatiota, vaikeita käsitteitä

Monikielisten perheiden vanhempien tukeminen

Yhteydenpidossa, yhteistyössä ja viestinnässä huomioitavia seikkoja:

- Otetaan huomioon vanhempien tarpeet ja toiveet
- Viestitään että lapsi on tärkein, yhteinen projekti; lapsesta kerrotaan positiivisia asioita
- Yhteiset sosiaaliset tapahtumat → verkostoituminen ja osallisuus
- Erikieliset vanhempainillat
- Monimuotoisuus esille, esim. näyttely, näytelmä, juhlat, taideprojekti, ruokaviikko
- Äidinkielen positiivinen huomioiminen → rohkaisu äidinkielen käyttöön, tuen antaminen kotona tapahtuvaan kielikasvatukseen
- Viestintätapojen kehittäminen: henkilökohtaisia tapaamisia, puhelinsoitto, tekstiviesti, suullinen + kirjallinen ohje (esim. päiväohjelmasta)
- Alkuopastus (tulkki mukana): tietoa suomalaisesta varhaiskasvatusjärjestelmästä, varhaiskasvatussuunnitelmasta, tuen muodoista jne.

Kielitietoinen varhaiskasvatus

- Varhaiskasvattajan tietoisuus
 - Lapsen resursseista
 - Päiväkotiarjen kielellisistä käytänteistä
 - Lapsen kielen kehityksen/monikielisyyden tukemisesta
 - Kasvatuskumppanuuden rakentamisesta monikielisen perheen kanssa
 - Kielivalintojen tuottamasta vallasta

”Jos lapsi ei edisty suomen kielen oppimisessa, silloin työväline ohjaa aina palaamaan varhaiskasvatusympäristöön ja henkilöstön toiminnan tarkasteluun. Tulee kysyä, onko varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri tarpeeksi kielitietoista, jotta suomen kielen taito voi kehittyä siinä parhaalla mahdollisella tavalla.”

Heidi Harju-Luukkainen, kasvatustieteen professori



Kielitietoinen varhaiskasvatus käytännössä

- Kielten ja kulttuurien moninaisuus näkyville osana varhaiskasvatuksen arkea
- Suomen kielen ja kulttuurin oppiminen
- Kielten erojen ja yhtäläisyyksien tutkiminen
- Kielellisen tietoisuuden kehittäminen kaikilla lapsilla
- Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden huomioiminen
- Kaikki aikuiset kielellisinä malleina

Tärkeitä huomioita kielen kehityksen tukemisessa:

- Selkokielen ja yleissanojen käyttö
- Havainnollisuus (kuvat, esineet)
- Toiminnallinen oppiminen kaikissa arjen tilanteissa
- Lapselle tuttujien asioiden hyödyntäminen
- Toistot, kertaaminen, seuranta
- Kannustus ja myönteinen ilmapiiri
- Kielellisten virikkeiden tarjoaminen
- Vertaisoppiminen

Sanaston tukeminen ja laajentaminen

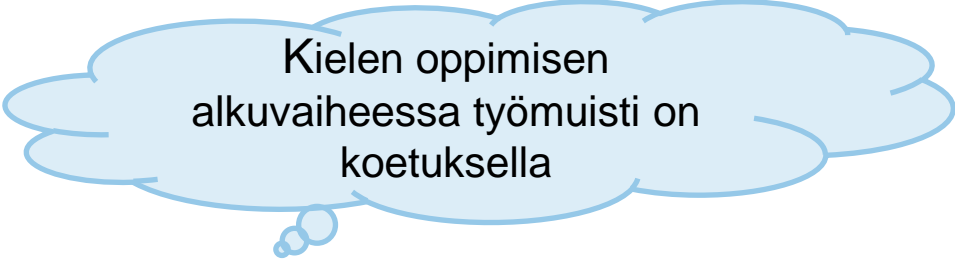
Miksi sanaston oppiminen on tärkeää?

- Tärkein yksittäinen tekijä toisella kielellä opiskeltavissa oppiaineissa menestymiselle
- Sanavaraston laajuus korreloi voimakkaasti kielitaidon eri osa-alueiden kanssa
- Sanastolla erityisen tärkeä rooli kielen oppimisen alkuvaiheessa
- Kielen oppija tarvitsee tietyn laajuisen sanavaraston pärjätäkseen vieraalla kielellä

Hyviä käytänteitä sanastoharjoitteluun:

- Räättälöinti lapsen kiinnostuksen kohteiden ja taitojen mukaan
- Lapsen kehitystason seuraaminen
- Sanojen opettaminen oikeassa asiayhteydessä vaihtelevien aktiviteettien avulla
- Sanojen ryhmittely eri piirteiden mukaan
- Eri aistikanavien hyödyntäminen

Sanaston tukeminen ja laajentaminen



Kielen oppimisen
alkuvaiheessa työmuisti on
koetuksella

Sanojen muistamista helpottaa:

- Useat toistot eri tilanteissa ja eri aistikanavia hyödyntäen
- Esineet, kuvat ja videot
- Musiikki, lorut, riimittely, ääneen lukeminen
- Huumori (hassut kertomukset)
- Mielikuvitus (esim. sana-assosiaatiot)
- Sanojen merkityksen päätteleminen kontekstin perusteella
- Konkreettiset kielenkäytön tilanteet

→ **Ei opeteta sanoja vaan sananmuistamisstrategioita**

Lastenkirjat suomen kielen opettelun tukena

Miksi lapselle lukeminen on tärkeää?

- Lapsen sanavaraston kehittyminen
- Mielikuvituksen tukeminen
- Vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä
- Lapsen tunnetaitojen ja empatiakyvyn kehittyminen
- Ääneen lukemisella yhteys koulumenestykseen ja koulumyönteisyyteen
- Ääneen lukemisen avulla opitaan kielen ääntämistä, puhemelodiaa, puheen rytmiä ja luontevaa painotusta
- Aikuiselta saatu malli herättää kiinnostuksen kirjoihin ja lukemiseen
- Lapsen lukivalmiuksien tukeminen
- Tasaa sosioekonomisesta taustasta johtuvia eroja ja ehkäisee syrjäytymistä

Lastenkirjat suomen kielen opettelun tukena

Miten:

- **Luetaan**
- **Katsotaan** yhdessä kuvia → kerrotaan siitä ja nimetään kuvasta sanoja
- **Keskustellaan** tarinasta
- **Selitetään** vaikeita sanoja
- **Kysytään** ymmärtääkö lapsi
- Käytetään erilaisia sananselitystapoja sanaston oppimiseen, esim. synonyymi, pantomiimi, piirtäminen, sana omalla äidinkielellä
- Lastenkirjat ja lukeminen osaksi opetussuunnitelmaa

Lastenkirjat suomen kielen opettelun tukena

Lastenkirjan valinnassa huomioitavia seikkoja:

- Kenelle luetaan ja missä tilanteessa
- Lukuhetken tavoitteet (esim. toiminnan pohjustaminen, rentoutuminen, kielen oppiminen, vuorovaikutus)
- Kirjan välittämät arvot
- Miten kirja tukee kielen ja sanavaraston kehittymistä
- Monipuolisuus kirjallisuuslajien suhteen (sadut, sarjakuvat, tietokirjat, runot...)
- Lasten kiinnostuksen kohteet
- Monikielinen kirjasto → materiaalia eri kielillä



Toiminnallinen kielen oppiminen

- Monet pelaamiseen liittyvät tilanteet hyviä kielen oppimiseen
 - Piiri/alkuleikki
 - Leikit/roolileikit
 - Teemapäivät/juhlat
 - Tanssi/musiikki
 - Toiminnalliset leikit (tempurata)
 - Askartelut (värit/muodot)
 - Digitaaliset sovellukset, esim. Ekapeli, Lukulumo, Pikku Kakkosen Eskari
- Laulut ja lorut
 - Harjoitellaan ääntämistä, puhetyylejä ja puheen sujuvuutta
 - Rytmiharjoitukset ja sävelten hyräily harjoittavat opeteltavan kielen äänteiden pituutta, painotusta, sävyä ja lausumista
 - Melodia, riimitykset ja rytmi parantavat oppijan kykyä muistaa sanoja
 - Lorujen käyttö esim. siirtymätilanteissa

Kokemuksia kielitaidon tukemisesta

”On ollut ilo huomata, miten kuvatuki tukee ja mahdollistaa jokaisen lapsen osallistumisen.”

”Kasvattaja luo tilanteita, jossa lapsi pääsee osalliseksi muiden toimintaan esimerkiksi osallistuu leikkiin ja on aidosti sitoutunut tilanteeseen. Leikeissä kasvattaja toimii sanoittajana ja lapsen puolestapuhujana sekä antaa mallia miten tilanteessa toimitaan.

”Ajattelen että toiminnassa motivoi se, että siihen osallistuvat kaikki ryhmän viskarilaiset kielitaustasta huolimatta, jokainen omalla kielitaidollaan tasavertaisena. Jokaisella on mahdollisuus olla osallinen ja ymmärtää mistä on kyse. Toiminta sisältää aina jotakin fyysisesti aktiivista, mikä motivoi lapsia ja on hauskaa.”

”Tehtävän onnistumiseen vaikuttivat osallistujien määrä, aikuisen oma innostus ja vuorovaikutuksen laatu. Turvallinen ympäristö ja kannustus tukivat lasta. Kun lapsi sai valita itselle mieleiset asiat/kuvat suuntautuminen ja motivoituminen toimintaan kasvoivat.”



Kokemuksia kielitaidon tukemisesta

"Vertaistuki, toiminnalliset menetelmät ja oppimisympäristö olivat yhdessä hyvän oppimisen perusta."

"Edetään pienin askelin ja mahdollistetaan lapselle oppimisen elämyksiä yhdessä muiden lasten kanssa kielitietoisuuden maailmassa."

"Vaikka kotona on tärkeää tukea lapsen omaa äidinkieltä, olemme kannustaneet vanhempia välillä katsomaan lapsen kanssa esimerkiksi suomen kielisiä lastenohjelmia, tai vaikkapa keskustelemaan kotona hoitopäivän kuulumiset suomen kielellä. Äiti onkin kertonut, että nyt kotonakin on huomattu, että lapsi puhuu enemmän suomea, ja suomen puhumisen kynnyks on madaltunut."





OPH hankkeiden
tuotoksia löydät
[täältä!](#)

Tutustu muihin NMI:n
koulutuksiin osoitteessa
koju.nmi.fi

